

Stationsplein Apeldoorn: integraal succes

(foto: gemeente Apeldoorn)

In vakkringen geldt het nieuwe Stationsplein van Apeldoorn als een zeer geslaagd en doordacht concept. En belangrijker: ook de gebruikers weten het plein te waarderen. Ontwerp, ontwikkeling, inrichting, beheer - alles grijpt in elkaar en alles is doordacht. Martin Staal, senior projectleider openbare ruimte bij de gemeente Apeldoorn, werd gevraagd naar de onderliggende succesfactoren.

Interview: Michiel Smit
Hoofdredacteur Stadswerk

Ontwikkeld door:

Forumpark B.V. (Gemeente Apeldoorn, BAM Vastgoed bv, Heijmans Vastgoed bv)

Ontwerp:

Lodewijk Baljon Landschapsarchitecten, 2000-2005

Realisatie:

2006-2007

Officiële opening:

18 januari 2008

De integrale benadering van ontwerp, inrichting en beheer valt op bij dit project. Dacht de gemeente bij het prilste begin gelijk: 'wij gaan het eens even heel integraal benaderen' of is het meer iets dat gaandeweg groeit?

Het Stationsplein maakt deel uit van de ontwikkeling Forumpark (BAM, Heijmans en de gemeente Apeldoorn). Het ambitieniveau van dit plein lag zo hoog dat de gemeente Apeldoorn een extra financiële impuls heeft gegeven om een hoge ruimtelijke kwaliteit te verwezenlijken. Bij een project als dit ontkom je er niet aan en wil je er ook niet aan

Ontwerptekening.
(bron: Lodewijk Baljon Landschapsarchitecten, Amsterdam)

Het Stationsplein in aanbouw. (foto: gemeente Apeldoorn)

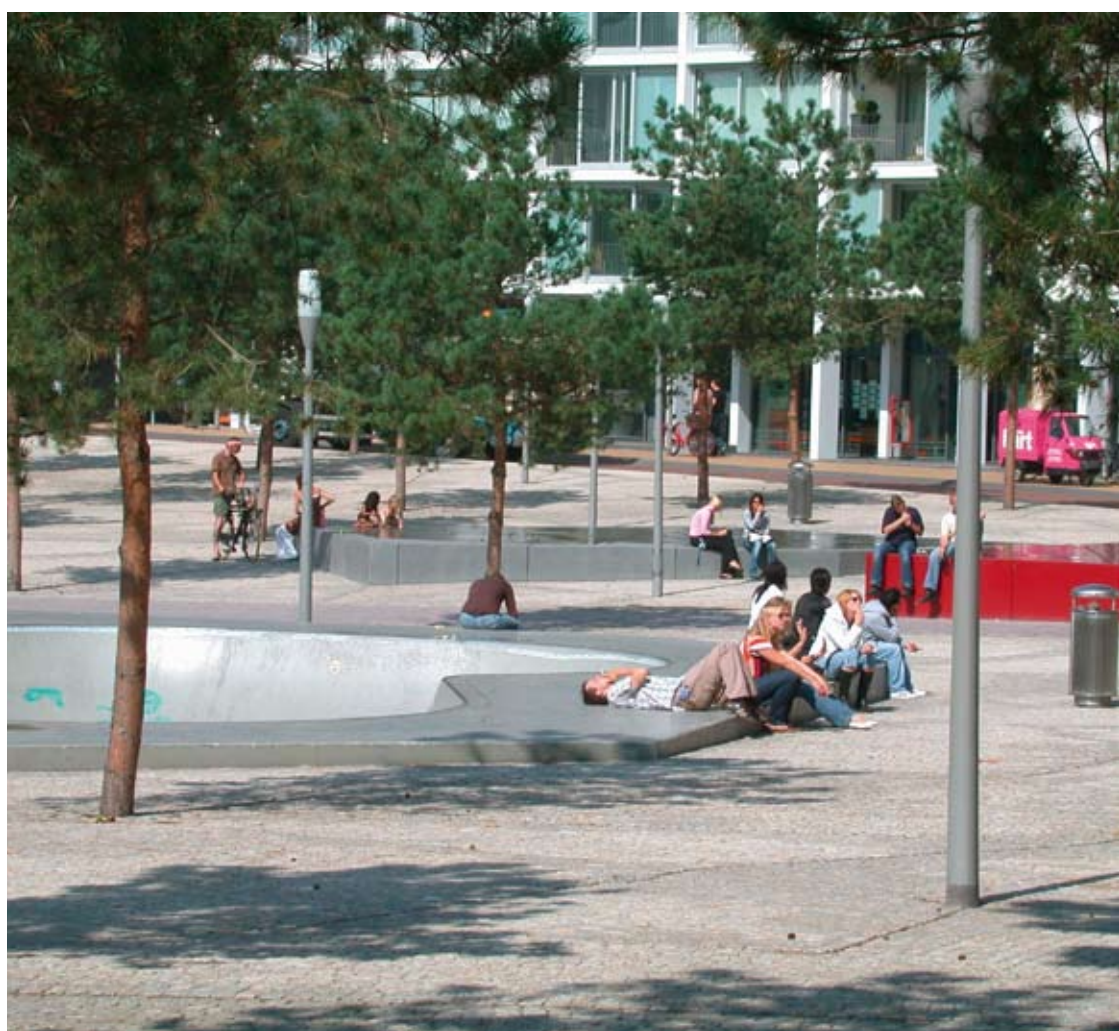
ontkomen om het proces, de inhoud en de uitvoering integraal te benaderen. Zelfs de contractvorm met de aannemer (UAV-GC, Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen) vraagt om een goed denkproces voordat er maar één streep op een bestekstekening staat. Op basis van het ontwerp van Lodewijk Baljon Landschapsarchitecten is een vraagspecificatie gemaakt. Deze vraagspecificatie moet goedgekeurd worden door de toekomstige beheerders, opdrachtgever, aannemer en de projectleider. Zelf omschrijf ik dat proces als 'vóórdenken', dus niet 'ná-denken'. Bij 'ná-denken' ben je te laat en ga je met een project als dit volledig de mist in.

Welke verwachtingen heeft de gemeente bij de integrale benadering, welke vruchten zou het moeten afwerpen?

We hebben nooit bewust gesproken over verwachtingen. Er was een zekere vanzelfsprekendheid wat betreft de integraliteit. De gemeente Apeldoorn werkt met projectleiders openbare ruimte. Dat betekent dat van deze projectleiders verwacht mag worden dat het totale spectrum van de openbare ruimte vanaf het initiatief naar programma, naar ontwerp, naar realisatie en als belangrijkste naar beheer volledig beheerst. En daarin ook de spanningsvelden opzoekt om het optimale voor de gemeente er uit te halen.

Worden de verwachtingen waargemaakt?

Als we specifiek het Stationsplein beoordelen is voor mij het doel bereikt voor ongeveer 80 procent. De bijzonder lovende berichten in de

(Foto: gemeente Apeldoorn)

vakbladen, van gebruikers en collega's bevestigen dat er een bijzondere prestatie is geleverd door alle betrokkenen. Een jaar na oplevering krijgen we nog steeds positieve reacties. Wat betreft de laatste 20 procent, dat zit vooral in de

ervaringen van het eerste jaar en de mogelijke kleine aanpassingen en in de hoek van beheer en onderhoud en de laatste puntjes op de i zoals in ieder ander project in de openbare ruimte.

Met welke partijen moet je om tafel om tot een integrale benadering te komen?

De partijen met wie om de tafel moet worden gezeten om te komen tot een integrale benadering verschilt per project. Het belangrijkste is om letterlijk het totale werkveld en spanningsveld in beeld te brengen. Mijn eerste vraag is dan: wie zal tot in lengte van dagen dit deel van de openbare ruimte als werkveld beschouwen? Negen van de tien keer zal dat de beheerder van de openbare ruimte zijn. En dat wordt vaak vergeten in een ruimtelijk ambitieus project dat pas na jaren van voorbereiding en uitvoering wordt overgedragen aan de beheerorganisatie. Daarnaast zijn er de grondeigenaren, opdrachtgevers, financiers, ontwerpers, gemeenteraad en college.

Wat is integraal eigenlijk in de filosofische betekenis? Meer verweven raken met één aspect of partij betekent toch automatisch minder verwevenheid met andere(n)?

Wat mij betreft betekent dit dat alle belangen worden meegewogen, en juist niet de nadruk wordt gelegd op één aspect. Het hoogst haalbare is dan een optimum te krijgen van alle aspecten, en dat de belanghebbende van dat specifieke aspect dat ook zo ervaart. Als het totaalplaatje 'klopt', dan is de integrale benadering geslaagd.

Wat zou u, de Apeldoornse ervaring indachtig, andere inrichters van stationspleinen willen meegeven?

Neem de tijd om de ambities om te zetten in plannen. Uiteindelijk heeft de gemeente Apeldoorn er veertig jaar over gedaan om tot een uitvoerbaar plan te komen, en is het Stationsplein fysiek in minder dan één jaar gerealiseerd.

Zorg voor het inzichtelijk maken van de spelers op het toneel, welke rol ze spelen en bepaal of dat spanningsveld je aanstaat. Zo niet, buig het om.

Betrek de uiteindelijke beheerder bij het vaststellen van de ambities en bepaal gezamenlijk op welke wijze de openbare ruimte in het project uiteindelijk overgedragen wordt aan deze beheerder. Maak daarbij ook afspraken vooraf over extra regulier onderhoudsbudget om de aangelegde openbare ruimte op gewenst niveau

te kunnen onderhouden. Een hoge ontwerpambitie vraagt vaak om een specifiek onderhoud. Of draai het om en maak je regulier onderhoudsbudget een eis in de vraagspecificatie.

Betrek de uiteindelijke beheerder bij het vaststellen van de ambities'

Zorg voor afstemming en duidelijke afspraken over de aanpalende projecten. In de stationsomgeving zijn meer spelers actief. Haal ze aan tafel en zorg voor een verantwoordelijke partij betreffende de coördinatie. Maak dan ook direct afspraken over de (vernieuwde) beheer- en onderhoudssituatie, die veelal toch al aan actualisatie toe is.

Vergeet niet dat een stationsomgeving een zeer intensief

gebruikte openbare ruimte is. De gebruikers bepalen in belangrijke mate de behoefte aan verandering op de langere termijn, maar ook op de korte. Bijvoorbeeld de explosieve toename van het fietsgebruik en dus de behoefte aan veel meer stallingsplaatsen dan vier jaar geleden.

Heb niet de illusie dat een stationsplein op alle aspecten generatiebestendig zal zijn. Sterker, benoem de onderdelen die niet generatiebestendig hoeven te zijn. Als de structuur krachtig is en logisch voor de gebruiker kan het tientallen jaren mee.

Website

www.baljon.nl -> best of -> Stationsplein Apeldoorn

